

चैत्र, २०७४

माध्यमिक तहको(कक्षा ११ र १२)मा अध्यापन गराउने
शिक्षकहरूका लागि कष्टमाइज्ड तालिम पाठ्यक्रम

माध्यमिक तह (कक्षा ११ र १२)
कष्टमाइज्ड जेनेरीक पाठ्यक्रम

नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

विषयसूची

क्र. स.	विषयबस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१	परिचय	१
२	तालिमको सक्षमता	१
३	तालिमको विषयवस्तु	१
४	तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि	२
५	तालिम मूल्याङ्कन	४
६	कार्ययोजना तथा प्रतिबद्धता	४

१. परिचय

शिक्षक पेशागत विकास एक निरन्तर प्रक्रिया हो । गतिशील समय अनुरूप शिक्षण सिकाइमा आइरहेका शिक्षण विधि, नवीनतम प्रविधि, उपागम एवम् तरिकाहरु अनुरूप शिक्षण गर्ने दायित्व शिक्षकको हो । त्यसका लागि शिक्षकको निरन्तर पेशागत विकास आवश्यक हुन्छ । यसै कुरालाई मध्यनजर गरी शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले शिक्षकको पेशागत विकास कार्यक्रमका लागि शिक्षक तालिम अर्न्तगत प्रमाणीकरण, पुर्नताजगी र स्थानीय आवश्यकतामा आधारित मोड्युलर तालिमको व्यवस्था गरेको छ ।

शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले शिक्षक पेशागत विकास कार्यक्रममा माध्यमिक तहको कक्षा ११ र १२ मा अध्यापन गराउने शिक्षकहरुका लागि समेत समेट्ने नीति अनुरूप यो तालिम पाठ्यक्रमको विकास गरिएको छ । यस पाठ्यक्रमले माध्यमिक तहको कक्षा ११ र १२ को विद्यालय पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सन्दर्भ सामग्रीहरुको प्रयोग, सिकारु अनुकूल सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया, सूचना तथा संचार प्रविधिमा आधारित शिक्षण सहजीकरण, सिकाइ योजनाको निर्माण र व्यवहारिक प्रयोग, विषयगत कठिनाईको विषयवस्तुहरुको सहजीकरण र विद्यार्थी मूल्याङ्कन जस्ता विषयवस्तुहरु समावेश गरिएको छ ।

२. तालिमको सक्षमता

माध्यमिक तहको कक्षा ११ र १२ मा अध्यापनरत शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकासमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले यस पाठ्यक्रमको विकास गरिएको हो । यस तालिम पश्चात सहभागी शिक्षकहरुमा निम्न सक्षमताहरु विकास हुने अपेक्षा गरिएको छ :

- पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सन्दर्भ सामग्री बिच अन्तर्सम्बन्ध पहिचान र प्रयोग ।
- सिकारुमैत्री वातावरण निर्माण गरी शिक्षण सिकाइ सञ्चालन ।
- शिक्षण सिकाइमा सान्दर्भिक सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग ।
- व्यवहारिक शैक्षणिक योजना निर्माण र प्रयोग ।
- विषयगत रुपमा कठिनाइका क्षेत्रहरुको शिक्षण सहजिकरण ।
- उपयुक्त मूल्यांकन प्रक्रिया अवलम्बन गरी सिकाइ प्रवर्धन ।

३. तालिमका विषयवस्तु

o; tflndsf nflu tf]lsPsf d'Vo ljifoj:t'x; b]xfoadf]lhd /x]sf 5g\ M

j m;	ljifol]q	ljifoa:t'sf] lj:t[tLs/Of	ef/ ÷;q
!	Kff7\oqmd, kf7\ok':ts / ;Gbe{ ;fdu L	<ul style="list-style-type: none"> ● kf7\oj]mdsf] kl/ro M ljz]iftf, ;fddf, lf]q / qmd, lzlf0f lj w ● kf7\ok':ts tyf cGo ;fGble{s ;Gbe{ ;fdu Lsf] 5gf}6 / pkof]u 	! ;];g
@	l;sf?sf] dgf]lj1fg	<ul style="list-style-type: none"> ● lszf]/fj:yfsf ljz]iftfx? ● lszf]/fj:yfsf ljsf;fTds sfo{x? / lzlf0f 	! ;];g

		l;sfO	
#	z}lfl0fs of]hgf	<ul style="list-style-type: none"> • kl/dfh{t An'D; 6]S;f]gf]dL cg';f/ Jojxfl/s kf7of]hgf lgdf{0f / b}lgs lzlf0fdf k of]u 	@ ;];g
\$	ljifout lzlf0f	<ul style="list-style-type: none"> • ljifo ;Dab\w lzlf0f ljlwx? • ljifout ;fdu L lgdf{0f / k of]u • ljifout ?kdf gljgtd k of]u, cEof; / sl7gfOsf lf]qx? • slff lzlf0fdf kl/of]hgf sfo{ / k of]ufTds sfo{ 	\$;];g
%	l;sfOdf ;"rgf k ljlwsf] k of]u	<ul style="list-style-type: none"> • ljifo lzlf0fdf ;"rgf tyf ;+rf/ k ljlwsf] k of]u • lzlf0f l;sfOdf PK; tyf 6'N;x? -web 2.0 _sf] k of]u • lzlf0f l;sfOdf ;f]l;on ldl8of -You tube, Khan academy, open learn , MOOC, LMS, Facebook_ sf] k of]u 	# ;];g
^	ljb\ofyL{ d"Nof^a\sg	<ul style="list-style-type: none"> • d"Nof^a\sg kl/ro, • ljzi6Ls/0f tflnsf • k Zg kq tyf pTt/ s'l~hsf lgdf{0fsf] cEof; / k of]u 	@ ;];g
&	ljijw	<ul style="list-style-type: none"> • sfo{qmd cled'lvs/0f • ;xefuLsf ck]lff ;+sng • lk 6]i6 tyf kf]i6 6]i6 	@ ;];g
		hDdf	!% ;];g

४. तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि

क. तालिमको अवधि

यो तालिम पाँच दिन अवधिको हुनेछ । पाँचै दिन आमने सामने पद्धतीबाट शैक्षिक तालिम केन्द्र मार्फत तालिम सञ्चालन हुनेछ । प्रति दिन तिन सत्रका दरले पाँच दिन अवधिमा १५ ओटा सेसनहरु सञ्चालन हुनेछन । प्रति सेसन एक घण्टा ३० मिनेटको हुनेछ ।

ख. तालिमको लक्षित समूह

यस तालिमको लक्षित समूह सामुदायिक विद्यालयको माध्यमिक तह कक्षा ११ र १२ मा अध्यापनरत शिक्षकहरु हुनेछन् । सहभागी छनोटका लागि शैक्षिक तालिम केन्द्रले सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालय तथा विद्यालयहरूसंग आवश्यक सहकार्य गर्नेछ ।

ग. तालिम पाठ्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया

- माध्यमिक तहका कक्षा ११ र १२ मा अध्यापन गराउने शिक्षकहरूका लागि तालिम कार्यक्रम शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा हुनेछ ।
- शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत पाठ्यक्रमको २००० अर्थात् ३ सेसनसम्म विषयबस्तु शैक्षिक तालिम केन्द्रले स्थानीय सरोकारवालाहरूको परामर्शमा परिमार्जन तथा समायोजन गर्न सक्नेछ .
- शैक्षिक तालिम केन्द्रले स्थानीय आवश्यकता अनुसार ५ दिनको छुट्टै तालिम पाठ्यक्रम विकास गर्न सक्ने छ । यसरी विकास गरिएको पाठ्यक्रम शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत गराएर मात्र तालिम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

घ. तालिम सहजीकरण

- शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोतकेन्द्रका विषय विज्ञ प्रशिक्षक वा रोष्टर प्रशिक्षकबाट तालिम सेसन सहजीकरण गरिने छ । रोष्टर प्रशिक्षक छनोट गर्दा शिक्षकको पेसागत विकास प्रारूप, २०७२ ले तोकेको आधार पुरा गरेको व्यक्ति हुनुपर्दछ ।
- तालिमका सेसन सहजीकरण गर्दा सकेसम्म सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गर्नु पर्नेछ ।
- तालिमका लागि आवश्यक पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सामग्रीहरू तालिम सञ्चालन अगावै व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- सिकाइ सहजीकरणका विधि तथा सूचना प्रविधिलाई पाठ्यक्रमका विषयगत विषयबस्तुसँग आबद्ध गरेर मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- तालिम सञ्चालन गर्दा सामान्यतया सहभागी शिक्षकका माग र आवश्यकतालाई ध्यान दिँदै आवश्यकताअनुसार देहायबमोजिमका विधि वा बहुविधि उपयोग गर्न सकिने छ :
 - ✓ प्रदर्शन तथा नमुना अभ्यास शिक्षण विधि
 - ✓ अन्तरक्रिया विधि
 - ✓ छलफल तथा समूह कार्य विधि
 - ✓ परियोजना कार्य विधि
 - ✓ अवलोकन विधि
 - ✓ मामला अध्ययन
 - ✓ समस्या समाधान र स्वअध्ययन विधि
 - ✓ खेल विधि
 - ✓ समूह शिक्षण विधि

५. तालिम मूल्यांकन

क. यस तालिममा सहभागी शिक्षकहरूको मूल्याङ्कन निरन्तर रूपमा उनीहरूले तालिमका दौरान निभाएको भूमिका, सान्दर्भिक जागरुकता र तालिममा सहभागिता र दैनिक उपस्थितिका आधारमा गरिनेछ । छलफल, समुह कार्य र प्रस्तुतिका साथै प्रिटेष्ट तथा पोष्टटेष्ट पनि मूल्याङ्कनका आधार हुनेछन् ।

ख. सहभागी शिक्षकहरूलाई तालिम प्रश्चात तालिम सम्पन्नताको प्रमाणपत्र प्रदान गरिनेछ ।

६. कार्ययोजना तथा प्रतिबद्धता

क. सहभागीहरूले तालिम अवधिमा सिकेका ज्ञान तथा सीपको आधारमा विद्यालयमा गई प्रयोग गर्न सकिने कम्तिमा पाँच ओटा कार्यको कार्ययोजना बनाइ प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।

क्र.स.	क्रियाकलाप	किन	कहिले	कसरी	कैफियत
१					
२					
३					
४					
५					

ख. तालिम अवधिमा निर्माण गरिएका पाठयोजना समेत कार्ययोजनामा आबद्ध गरी कक्षा शिक्षण गर्नुपर्नेछ ।

ग. सहभागीहरूले कार्ययोजना बमोजिमका सुधारहरू गर्ने प्रतिबद्धता शैक्षिक तालिम केन्द्र समक्ष गर्नु पर्नेछ ।

घ. शिक्षकले जाहेर गरेको प्रतिबद्धता शैक्षिक तालिम केन्द्रले विद्यालयलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

ΩΩΩ